

USNESENÍ

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jana Rutsche a soudkyň Mgr. Heleny Konečné a JUDr. Ivony Šubrtové ve věci

žalobce: J. S.

zastoupen Mgr. Františkem Drlíkem, advokátem
se sídlem v Šumperku, nám. Míru 137/9

proti

žalované:

Vězeňská služba České republiky, věznice Valdice
se sídlem nám. Míru 55, Valdice

v řízení o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem, který měl spočívat v tom, že žalobce byl dne 28. 8. 2019 přemístěn z věznice Mírov do věznice Valdice a že mu nebyly sděleny všechny informace a důvody jeho přemístění

takto:

- I. Žaloba se odmítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalobce se žalobou doručenou krajskému soudu dne 1. 10. 2019 domáhal ochrany před nezákonným zásahem žalované ve smyslu § 82 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).
2. Předně uvedl, že žalovaná dne 28. 8. 2019 rozhodla o jeho přemístění z věznice Mírov do věznice Valdice, přičemž k tomu neuvedla žádný důvod. Dne 30. 8. 2019 žalobce podal proti uvedenému postupu stížnost, kterou ředitel věznice vyhodnotil jako nedůvodnou. Obecné vyjádření žalované, že k přemístění došlo na základě dohody ředitelů věznic z důvodu rovnoměrného naplnění kapacit věznic, považuje žalobce za nepřezkoumatelné, nezákonné a nesplňující limity čl. 17 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), který zaručuje právo na informace. Jelikož žalobce o přemístění nežádal, nebylo mu umožněno se k němu vyjádřit a tím ho ovlivnit, spatřuje v popsaném postupu žalované porušení čl. 37 odst. 3 Listiny.
3. Dále žalobce namítl porušení § 7 a § 15 vyhlášky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „ŘVTOS“), jelikož trest se má vykonávat zpravidla nejbližší domovu. Žalobce přitom pochází z obce Brumov - Bylnice, kde žije podstatná část jeho rodiny. Přílišná vzdálenost bydliště žalobcovy rodiny od věznice Valdice znemožňuje realizaci návštěv z důvodu jejich finanční náročnosti. V tom žalobce spatřuje porušování svých osobnostních práv zaručených čl. 10 Listiny.

4. Žalobce považuje svoje přemístění též za diskriminační a namířené přímo proti své osobě. Tomu napovídá též skutečnost, že byl ve věznici Mírov pracovníě zařazen ve vězeňské kuchyni a na toto místo bude muset být zařazen někdo jiný. Nebyl tak, dle svých slov, ve věznici navíc, jelikož v ní byl nedostatek odsouzených, kteří by mohli být zařazení na jeho pracovní pozici. Je proto přesvědčen, že uváděný důvod jeho přemístění není skutečným důvodem, jiný důvod mu není znám. Dále připomněl své příkladné chování, zařazení do I. přístupné skupiny vnitřní diferenciaci, schválení mimořádné návštěvy, která měla proběhnout dne 7. 9. 2019, a udělené kázeňské pochvaly. Žalobce uvedl, že v době podání žaloby byl ve věznici Valdice bez pracovního zařazení, tudíž bez finančních prostředků a nemohl tak hradit své dluhy, což před přemístěním mohl. Jeho dluhy pak z důvodu nesplácení narůstaly. Přemístěním přišel i o další výhody, které svým chováním a plněním povinností získal.
5. S ohledem na výše uvedené navrhl, aby byl soud konstatovat, že nezákonným přemístěním žalobce bylo zasaženo do jeho osobnostních práv a aby uložil žalované povinnost sdělit žalobci všechny informace a důvody, které vedly k jeho přemístění. Žádal též, aby soud uložil žalované povinnost upustit od neoprávněného zásahu a rozhodl o tom, že se žalobce přemísťuje zpět do Věznice Mírov s pracovním zařazením ve vězeňské kuchyni.
6. Žalovaná se k žalobě vyjádřila podáním ze dne 31. 10. 2019. K tvrzením žalobce uvedla, že k přemístění žalobce do věznice Valdice došlo na základě dohody ředitelů věznic o výměně odsouzených stejného základního typu, tj. věznic se zvýšenou ostrahou. Dále sdělila, že žadatelem o přemístění žalobce byla věznice Mírov. Žalovaná tak o přemístění žalobce nerozhodla, pouze s takovým přemístěním souhlasila. Dále sdělila, že dne 19. 9. 2019 bylo při pohovoru žalobce s ředitelem věznice Valdice žalobci sděleno, že jeho přemístění proběhlo z organizačních důvodů v rámci vyrovnání počtu odsouzených mezi věznicemi, což vzal žalobce na vědomí a na žádosti o pohovor podepsal. Žalobcova matka později podala žádost o přemístění žalobce, ten se k žádosti připojil. Žalovanou bylo stanoviskem ředitele doporučeno žádosti vyhovět. Ředitel věznice Mírov však žádost neschválil. Žalovaná připomněla, že žalobce podal řediteli věznice Valdice stížnost proti nezákonnému přemístění z věznice Mírov do věznice Valdice. Tato stížnost byla vyhodnocena jako nedůvodná a o způsobu jejího vyřízení byl žalobce informován dokumentem Vyřízení stížnosti ze dne 26. 9. 2019, č. j. VS-204971-9/ČJ-2019-802210-STPV.
7. K věci žalovaná poukázala též na skutečnost, že dozor nad dodržováním právních předpisů při výkonu trestu odnětí svobody provádí pověřený státní zástupce krajského státního zastupitelství, v jehož obvodu se trest vykonává. Kontrolní pravomoci v oblasti dodržování práv odsouzených ze strany Vězeňské služby má též Veřejný ochránce práv. Žalobce má též možnost podávat stížnosti a žádosti ve smyslu § 26 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „ZVTOS“). Uvedené orgány spolu s vnitřními mechanismy Vězeňské služby tak dle žalované představují dostatečné záruky, aby při výkonu trestu odnětí svobody nedocházelo k excesům, které by mohly nepřipustně zasahovat do práv odsouzených. Závěrem žalovaná uvedla, že její postup při přemísťování odsouzených není rozhodováním o jejich právech či povinnostech v oblasti veřejné správy, nýbrž je projevem řízení odsouzených individuálními pokyny a rozkazy Vězeňské služby. K tomu poukázala na rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 30. 11. 2006, č. j. 57 Ca 166/2005-14. Z uvedeného vyplývá, že žalovaná vystupuje jako

správní orgán ve smyslu soudního řízení správního pouze v případech, kdy bylo rozhodováno o oprávnění odsouzeného, na které je za splnění zákonných podmínek právní nárok. Závěrem žalovaná navrhla zamítnutí žaloby.

8. V replice na vyjádření žalované poukázal žalobce na znění § 10 odst. 1 písm. b) ŘVTOS, podle kterého je přemístění odsouzených do jiné věznice možné na základě dohody ředitelů věznic, ale pouze za účelem prohloubení výchovného vlivu výkonu trestu. Ve výše zmíněném vyřízení žalobcovy stížnosti bylo uvedeno, že k přemístění žalobce došlo z důvodu rovnoměrného naplňování kapacit v rámci všech věznic v ČR. Rozpor mezi tímto konstatováním a tvrzením žalované ve vyjádření k žalobě žalobce utvrzuje v tom, že se neplete v domněnce, že důvod jeho přemístění je jiný, než žalovaná v obou písemnostech uvedla. Podpis žalobce stvrzující, že vzal na vědomí vyřízení žádosti o osobní pohovor s ředitelem věznice, neznamená, že se ztotožnil s tím, co mu při tomto pohovoru bylo ředitelem věznice sděleno.
9. V reakci na další vyjádření žalované, v němž tato setrvala na svém názoru, že postup obou věznic při přemístění žalobce byl v souladu s příslušnými předpisy, zaslal žalobce soudu podání ze dne 3. 12. 2019, ke kterému přiložil zprávu Veřejného ochránce práv ze dne 13. 11. 2019, sp. zn. 6123/2019/VOP/JM, č. j. KVOP-50925/2019, o šetření ve věci přemístění odsouzeného do jiné věznice, podle níž věznice Mírov pochybila přemístěním žalobce do věznice Valdice, jelikož s ohledem na hodnocení chování odsouzeného při výkonu trestu nelze uzavřít, že by jeho přemístění do věznice Valdice mělo vést k prohloubení výchovného vlivu výkonu trestu.
10. Žalovaná přípisem ze dne 10. 3. 2020 krajskému soudu sdělila, že žalobce byl dne 5. 3. 2020 přemístěn zpět do věznice Mírov.
11. Dalším podáním (ze dne 17. 3. 2020) žalobce upozornil na rozpory mezi sdělením vedoucího oddělení výkonu trestu věznice Mírov a posudky, které byly věznicí vypracovány v roce 2019 za účelem rozhodnutí o zařazení žalobce do mírnějšího typu věznice. Žalobce proto navrhl vyžádání si těchto posudků od Okresního soudu v Šumperku a výsledk vedoucího oddělení výkonu trestu věznice Mírov, neboť jeho výpověď může objasnit důvody přemístění žalobce do věznice Valdice. K dotazu soudu pak žalobce sdělil, že na podané žalobě trvá, neboť nezákonný zásah nebyl odstraněn, protože je nadále bez práce, a to přesto, že věznice Mírov akceptovala zprávu Veřejného ochránce práv a částečně napravila své pochybení.
12. Žalovaná k návrhům žalobce na provedení výsledku svědků sdělila, že podle zprávy Veřejného ochránce práv to byla věznice Mírov, která v projednávané věci pochybila a z podání žalobce je zřejmé, že se domáhá uspokojení po této organizační složce Vězeňské služby ČR. Nezákonný zásah byl přitom žalobcem spatřován v tom, že žalovaná rozhodla dne 28. 8. 2019 o přemístění žalobce z věznice Mírov do věznice Valdice, a to bez jakéhokoli udaného důvodu.
13. Podáním ze dne 30. 7. 2020 žalobce sdělil, že Ministerstvo spravedlnosti ČR jako nadřízený orgán Vězeňské služby ČR mělo v dopisech ze dne 14. 7. 2020, č. j. MSP-264/2002-OMI-OV/7, a ze dne 22. 7. 2020, č. j. MSP-264/2020-OMI-OV/7, uvést, že přemístění žalobce do věznice Valdice bylo realizováno v rozporu se zákonem, dále pak mělo konstatovat, že pokud mělo vyřazení z pracoviště souvislost výhradně s nezákonným přemístěním žalobce, pak od sebe přemístění a jemu předcházející vyřazení z pracoviště nelze oddělit a je třeba přiznat, že také k vyřazení z pracoviště

došlo na základě neakceptovatelných důvodů. Celou situaci tak žalobce vnímá jako matoucí, když se podřízené orgány neřídí názorem orgánů nadřízených. Žádal proto, aby krajský soud zajistil vyjádření všech výše jmenovaných složek k projednávané věci.

14. Krajský soud nemohl žalobu věcně projednat, a to z důvodů rozvedených níže.
15. Ustanovení § 82 s. ř. s. stanoví, že každý, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením (dále jen „zásah“) správního orgánu, který není rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, se může žalobou u soudu domáhat ochrany proti němu nebo určení toho, že zásah byl nezákonný.
16. Naproti tomu § 85 s. ř. s. vymezuje podmínky, za nichž je žaloba proti zásahu nepřijatelná. Skutečností způsobující onu nepřijatelnost žaloby je podle zmíněného ustanovení možnost domáhat se ochrany nebo nápravy jinými prostředky. To neplatí pouze v případě, domáhá-li se žalobce pouze určení, že zásah byl nezákonný.
17. V projednávaném případě mělo dojít k porušení práv žalobce v průběhu výkonu trestu odnětí svobody, a to konkrétně tím, že byl dne 29. 8. 2019 přemístěn z věznice Mírov do věznice Valdice na základě dohody ředitelů zmíněných věznic. Tím přišel i o pracovní zařazení, které měl v původním místě výkonu trestu, proto následně i nemohl splácet svoje dluhy. Žalobce uváděl, že přišel i o další výhody, které svým chováním ve výkonu trestu získal. Rovněž uvedl, že větší vzdáleností věznice Valdice od jeho bydliště a jeho příbuzných byly znemožněny jeho návštěvy příbuznými. Žalobce se proto domáhal, aby krajský soud určil, že nezákonným přemístěním žalobce bylo zasaženo do jeho osobnostních práv, aby přikázal žalované sdělit žalobci všechny informace a důvody jeho přemístění, aby přikázal žalované, aby upustila od neoprávněného zásahu do práv žalobce a rozhodl o přemístění žalobce zpět do věznice Mírov s pracovním zařazením ve vězeňské kuchyni.
18. V době po podání žaloby došlo ke změně situace v tom, že žalobce byl dne 5. 3. 2020 přemístěn zpět do věznice Mírov. Dle žalobce však nezákonný zásah nadále trvá, protože přemístěním přišel o všechny výhody získané svým chováním ve výkonu trestu včetně pracovního zařazení. Je tedy zřejmé, že tvrzené nezákonné přemístění z věznice Mírov do věznice Valdice již netrvá, ale důsledky tohoto přesunu v podobě ztráty pracovního zařazení a dalších výhod získaných v průběhu výkonu trestu odnětí svobody ve věznici Mírov trvají nadále.
19. V řízení o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem je soud povinen předtím, než přistoupí k věcnému přezkumu žaloby, posoudit, zda se lze v daném případě domáhat ochrany nebo nápravy jinými právními prostředky. Nejvyšší správní soud k této otázce již v rozsudku ze dne 17. 12. 2010, č. j. 4 Aps 2/2010-44, publikovaném pod č. 2339/2011 Sb. NSS (všechna v tomto rozhodnutí citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu dostupná na www.nssoud.cz), uvedl, že „§ 85 s. ř. s. jako podmínku přípustnosti žaloby na ochranu před nezákonným zásahem nevyžaduje předchozí vyčerpání řádných opravných prostředků, ale toliko nemožnost domáhat se ochrany nebo nápravy jinými právními prostředky. V tomto případě je proto třeba zkoumat, zda právní úprava v tom kterém případě prostředky ochrany před nezákonným zásahem připouští či nikoliv“. Ustanovení § 85 s. ř. s. tedy požaduje, aby žalobce předtím, než se obrátí na soud, využil jiného právního prostředku, který má k dispozici. Nedosáhne-li jeho prostřednictvím ochrany nebo nápravy, může podat žalobu dle § 82 a násl. s. ř. s. (srov. usnesení rozšířeného senátu

Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2005, č. j. 2 Afs 144/2004-110, publikované pod č. 735/2006 Sb. NSS).

20. Ze znění § 85 s. ř. s. vyplývá, že zákon nedává na výběr, jakými právními prostředky proti zásahu brojí; žaloba podle § 82 a násl. s. ř. s. je takovým právním prostředkem pouze tehdy, pokud právní řád jiné právní prostředky neposkytuje. Zákon tak jednoznačně upřednostňuje jiné formy ochrany před protiprávním konáním správních orgánů a soudní ochrana zásahovou žalobou se uplatní jen tam, kde jiná ochrana není (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 1. 2005, č. j. 1 Afs 16/2004-90).
21. Specifikem projednávaného případu je skutečnost, že k zásahu do práv žalobce mělo dojít právě při výkonu trestu odnětí svobody. V této souvislosti krajský soud připomíná § 4 odst. 1 písm. b) zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státním zastupitelství“), dle kterého vykonává státní zastupitelství dozor nad dodržováním právních předpisů mimo jiných i v místech, kde se vykonává trest odnětí svobody, a související § 78 odst. 2 písm. e) ZVTOS, opravňující státního zástupce k vydávání příkazů za účelem zachování předpisů platných pro výkon trestu.
22. Z rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 4. 2019, č. j. 5 As 5/2017-23, vyplývá, že na přijetí a vyřízení žádosti o uplatnění pravomoci státního zastupitelství při doзору nad zákonností výkonu trestu odnětí svobody se vztahuje procesní úprava dle § 16a zákona o státním zastupitelství. Ta poměrně podrobně upravuje vyřízení výše zmíněného typu žádosti a v citovaném rozhodnutí tak byla konstatována rozdílná povaha úpravy § 16a zákona o státním zastupitelství od obecnějšího ustanovení § 175 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů, které dle judikatury Nejvyššího správního soudu účinný prostředek ochrany ve smyslu § 85 s. ř. s. nepředstavuje. Z uvedeného vyplývá, že na podání žádosti o uplatnění pravomoci státního zastupitelství v rámci doзору nad zákonností výkonu trestu odnětí svobody je nahlíženo jako na účinný opravný prostředek, jehož nevyčerpání má za následek nepřipustnost žaloby. Obdobně by pak byla posuzována situace, kdy by žádost podána byla, ale v případě nevyhovění by nebylo požádáno o přezkum vyřízení podání nejbližší nadřízené státního zastupitelství. K tomu lze poukázat na rozhodovací praxi Ústavního soudu, který ústavní stížnosti odsouzených v obdobných případech odmítá pro nevyčerpání příslušných procesních prostředků ochrany. K tomu lze odkázat na usnesení Ústavního soudu ze dne 4. 10. 2011, sp. zn. III. ÚS 1780/11, ze dne 15. 2. 2012, sp. zn. III. ÚS. 3848/11, ze dne 12. 3. 2012, sp. zn. IV. ÚS 3834/11, nebo ze dne 13. 10. 2015, sp. zn. I. ÚS 2480/15 (všechna v tomto rozhodnutí citovaná rozhodnutí Ústavního soudu dostupná na www.nalus.usoud.cz).
23. V nyní projednávaném případě žalobce do dne rozhodnutí krajského soudu ani přes výzvu ze dne 2. 10. 2020 (se stanovenou lhůtou 2 týdny, která uplynula dnem 16. 10. 2020) nesdělil, zda se na příslušné státní zastupitelství obrátil, a nepředložil ani žádné vyrozumění o vyřízení takového jeho podání. S ohledem na to, že ani z žádné listiny založené ve spisu nevyplývá, že by se žalobce na státní zastupitelství před podáním žaloby obrátil, lze mít důvodně za to, že tak neučinil. Tato skutečnost je pak důvodem nepřipustnosti žaloby ve smyslu § 85 s. ř. s., a soud ji proto musel odmítnout podle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

24. Po vyhlášení rozsudku soudu v této věci dne 24. 11. 2020, ale před vypravením jeho písemného vyhotovení došlo krajskému soudu písemné podání, v němž zástupce žalobce sdělil, že žalobce se v souvislosti s pochybnostmi o správnosti postupu žalovaného obrátil na příslušné orgány. K tomu přiložil přípis VS ČR, věznice Mírov ze dne 29. 5. 2020, přípis MS ČR ze dne 14. 7. 2020 a ze dne 22. 7. 2020 a vyrozumění VSZ v Olomouci ze dne 16. 9. 2020. Krajský soud proto ještě zcela nad rámec shora uvedeného dodává, že i z jediné v tomto směru relevantní komunikace žalobce se státním zastupitelstvím (krajským a následně vrchním) vyplývá, že k ní došlo až v průběhu roku 2020, neboť jak je uvedeno v předloženém přípisu VSZ v Olomouci, podání žalobce státnímu zastupitelství byla datovaná dnem 27. 4. 2020, 22. 5. 2020, 4. 6. 2020 a 29. 6. 2020, tedy až po podání žaloby u zdejšího krajského soudu.
25. Krajský soud znovu opakuje, že přípustnost žaloby je třeba v tomto ohledu testovat k okamžiku jejího podání, a to včetně požadavku vyčerpání prostředků ochrany či nápravy. Pokud se lze vůči nezákonnému zásahu bránit jinými právními prostředky, soudní ochrana může následovat teprve po nich.
26. Pokud jde o stížnost, se kterou se žalobce obrátil na Veřejného ochránce práv, ani v jejím podání by nebylo možno spatřovat naplnění výše zmíněné podmínky využití jiného právního prostředku k ochraně práv. Ze Zprávy o šetření ve věci přemístění odsouzeného do jiné věznice ze dne 13. 11. 2019, sp. zn. 6123/2019/VOP/JM, č. j. KVOP-50925/2019, také vyplývá, že žalobce se na Veřejného ochránce práv obrátil dne 1. 10. 2019, tj. rovněž nikoliv před podáním žaloby tak, aby předtím bezúspěšně vyčerpal případně i tuto možnost nápravy.
27. S ohledem na odmítnutí žaloby pro nepřípustnost nebylo nezbytné provádět jakýkoli z žalobcem navržených důkazů, jelikož tyto nebyly navrženy za účelem prokázání splnění podmínek přípustnosti této žaloby a jejich provádění by tak bylo nadbytečné.
28. Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 3 s. ř. s., podle něhož žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, jestliže žaloba byla odmítnuta.

Poučení:

Toto rozhodnutí nabývá právní moci dnem doručení účastníkům (§ 54 odst. 5 s. ř. s.).

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení.

Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, který o ní také rozhoduje.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení

soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Hradec Králové 24. listopadu 2020

JUDr. Jan Rutsch v. r.
předseda senátu